

1.4. Η ελληνική οικονομία (ξανα-)μπήκε προσωρινά σε ύφεση

Νικόλαος Ροδουσάκης
Γιώργος Σώκλης

1.4.1. Εισαγωγή

Είναι κοινός τόπος ότι η ελληνική οικονομία θα αντιμετωπίσει ένα πολύ ισχυρό πλήγμα από τη διεθνή εξάπλωση της ασθένειας του νέου κορωνοϊού (COVID-19). Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πανδημία του κορωνοϊού βυθίζει την ελληνική οικονομία. Έτσι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) προβλέπεται να υποχωρήσει 9,7%. Αντιστοίχως, οι εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομικών προβλέπουν ύφεση 4,7% για φέτος.

Στο παρόν άρθρο διερευνούμε τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις που θα έχει η προκαλούμενη από την υγειονομική κρίση μεταβολή των συνιστωσών της αυτόνομης ζήτησης (κρατικές καταναλωτικές δαπάνες, επενδύσεις, εξαγωγές) στο ΑΕΠ, την απασχόληση και τις εισαγωγές της ελληνικής οικονομίας. Το αναλυτικό μας πλαίσιο βασίζεται στην έννοια του σφραφαιανού πολλαπλασιαστή χρησιμοποιώντας εμπειρικά δεδομένα από τους Πίνακες Προσφοράς και Χρήσεων για την αποτύπωση της δομής της ελληνικής οικονομίας, ενώ για τη μεταβολή των συνιστωσών της αυτόνομης ζήτησης εξετάζουμε δύο σενάρια: Το πρώτο σενάριο βασίζεται στις σχετικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το δεύτερο σενάριο στις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών.

Στην Ενότητα 1.4.2 παρουσιάζουμε, εν συντομία, τις μοναδιαίες πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του COVID-19 στην ελληνική οικονομία. Στις Ενότητες 1.4.3 και 1.4.4 παρουσιάζουμε τα αποτελέσματα της ανάλυσης, όπως αυτά προκύπτουν στη βάση των προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Υπουργείου Οικονομικών, αντιστοίχως, για την εξέλιξη των συνιστωσών της αυτόνομης ζήτησης της ελληνικής οικονομίας το 2020. Τέλος, εξάγονται τα σχετικά συμπεράσματα.

1.4.2. Μοναδιαίες πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην ελληνική οικονομία

Βασιζόμενοι στην έννοια του σφραφαιανού πολλαπλασιαστή (βλέπε σχετικό ειδικό θέμα του παρόντος τεύχους) και χρησιμοποιώντας στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ, εκτιμούμε καταρχάς τις μοναδιαίες πολλαπλασιαστικές επιδράσεις της αύξησης των κρατικών δαπανών, και της μείωσης των επενδύσεων, των εξαγωγών και των διεθνών ταξιδιωτικών εισπράξεων, στο ΑΕΠ, την απασχόληση και τις εισαγωγές της οικονομίας¹.

Συνεπώς, εκτιμούμε ότι για κάθε 1 εκατ. ευρώ αύξησης των κρατικών δαπανών, το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας αυξάνεται κατά 1,487 εκατ. ευρώ, ενώ για κάθε 1 εκατ. ευρώ μείωσης των επενδύσεων, των εξαγωγών και των διεθνών ταξιδιωτικών εισπράξεων, το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας μειώνεται κατά 0,682 εκατ. ευρώ, 0,784 εκατ. ευρώ, και 1,076 εκατ. ευρώ, αντιστοίχως.

Αναλόγως, εκτιμούμε ότι, για κάθε 1 εκατ. ευρώ αύξησης των κρατικών δαπανών, η απασχόληση στην ελληνική οικονομία αυξάνεται κατά 33,524 απασχολούμενους, ενώ για κάθε 1 εκατ. ευρώ μείωσης των επενδύσεων, των εξαγωγών και των διεθνών ταξιδιωτικών εισπράξεων, η απασχόληση στην ελληνική οικονομία μειώνεται κατά 18,930, 16,604, και 26,403 απασχολούμενους, αντιστοίχως.

Τέλος, εκτιμούμε ότι για κάθε 1 εκατ. ευρώ αύξησης των κρατικών δαπανών, οι εισαγωγές της ελληνικής οικονομίας αυξάνονται κατά 0,359 εκατ. ευρώ, ενώ για κάθε 1 εκατ. ευρώ μείωσης των επενδύσεων, των εξαγωγών και των διεθνών ταξιδιωτικών εισπράξεων, οι εισαγωγές της ελληνικής οικονομίας μειώνονται κατά 0,608 εκατ. ευρώ, 0,507 εκατ. ευρώ, και 0,324 εκατ. ευρώ, αντιστοίχως.

1.4.3. Οι επιπτώσεις στο ΑΕΠ, την απασχόληση και τις συνολικές εισαγωγές βάσει των προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Σύμφωνα με την εαρινή πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 2020 (έστω Σενάριο 1) οι κρατικές καταναλωτικές δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν κατά περίπου 1,782 δισ. ευρώ, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αναμένεται να μειωθεί κατά περίπου 6,422 δισ. ευρώ και, τέλος, οι εξαγωγές αναμένεται να

1. Αναλυτικά, για το μεθοδολογικό πλαίσιο, βλέπε: <https://www.kepe.gr/index.php/el/erevna/dimosieyseis/ergasies-gia-sizitise-el/item/2735-dp_142.html>.

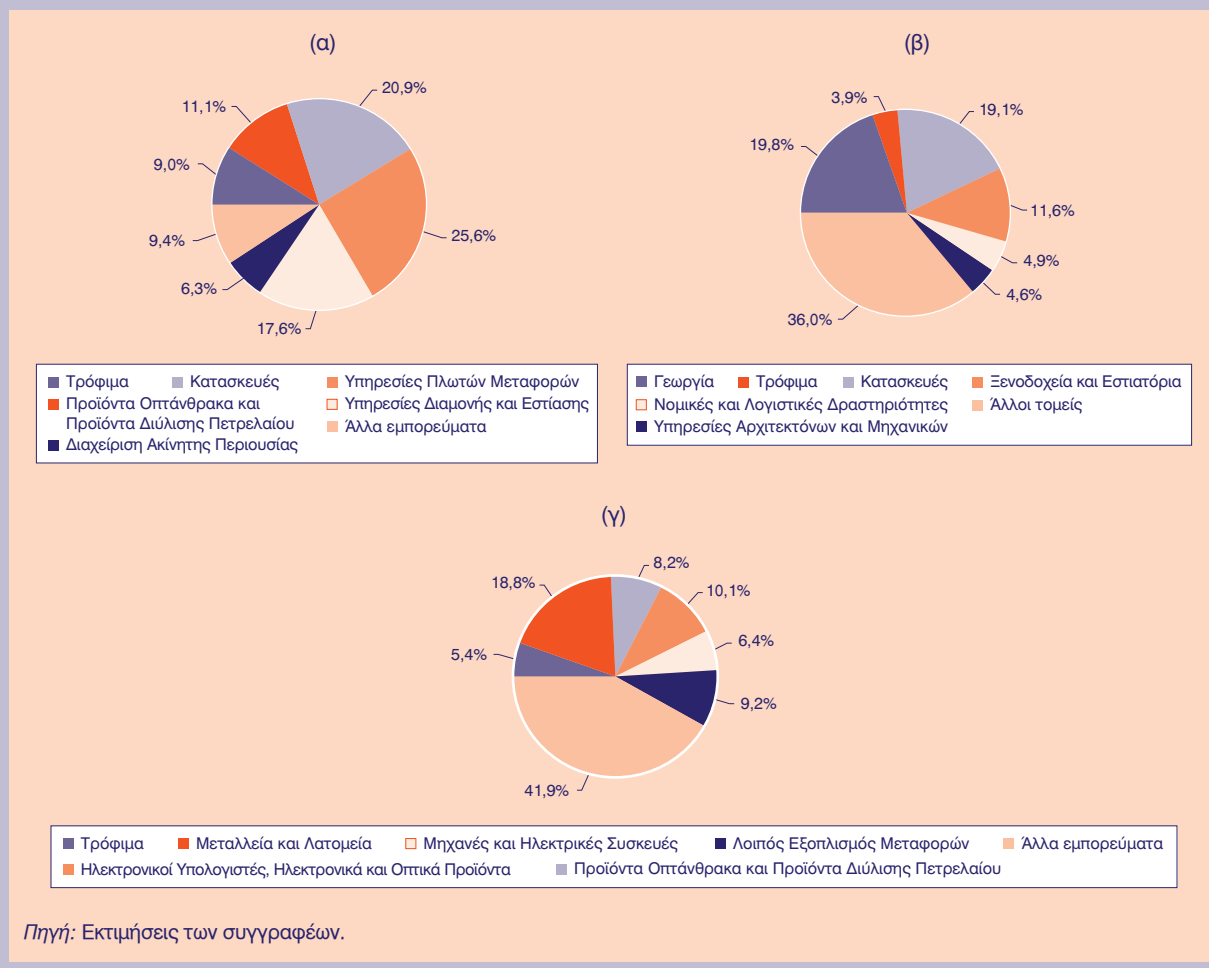
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.4.1

Εκτιμήσεις βάσει του Σεναρίου 1:

(α) ανά εμπόρευμα κατανομή (%) της μείωσης του ΑΕΠ της οικονομίας,

(β) ανά τομέα κατανομή (%) της μείωσης στη συνολική απασχόληση της οικονομίας, και

(γ) ανά εμπόρευμα κατανομή (%) της μείωσης των εισαγωγών της οικονομίας

μειωθούν κατά περίπου 14,918 δισ. ευρώ². Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη αυτές τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και χρησιμοποιώντας τις μοναδιαίες πολλαπλασιαστικές επιδράσεις της προηγούμενης ενότητας, εκτιμούμε ότι θα προκληθεί μία συνολική (άμεση και έμμεση)³:

- Μείωση του ΑΕΠ κατά περίπου 7,16%, της οποίας η κατανομή ανά εμπόρευμα περιγράφεται στο Διάγραμμα 1.4.1α.
- Μείωση στα επίπεδα της συνολικής απασχόλησης περίπου 7,20%, της οποίας η τομεακή κατανομή περιγράφεται στο Διάγραμμα 1.4.1β.

- Μείωση των συνολικών εισαγωγών περίπου 15,53%, της οποίας η κατανομή ανά εμπόρευμα περιγράφεται στο Διάγραμμα 1.4.1γ.

Όπως προκύπτει, η πλειονότητα των απωλειών στο ΑΕΠ αντιστοιχούν στα εμπορεύματα «Υπηρεσίες Πλωτών Μεταφορών» (25,6%), «Κατασκευές» (20,9%) και «Υπηρεσίες Διαμονής και Εστίασης» (17,6%), οι σημαντικότερες μειώσεις στα επίπεδα της απασχόλησης αντιστοιχούν στους τομείς «Γεωργία» (19,8%), «Κατασκευές» (19,1%) και «Ξενοδοχεία και Εστιατόρια» (11,6%), ενώ οι σημαντικότερες μειώσεις στις συνολικές εισαγωγές αντιστοιχούν στα «Μεταλλεία και Λατο-

2. European Commission (2020), *European Economic Forecast*, Spring 2020, Institutional Paper 125, May 2020, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

3. Αναλυτικά, για τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις των επενδύσεων και των εξαγωγών, βλ. KEPE (2020), *National Productivity Board Annual Report 2020*, Athens, forthcoming.

μεία» (18,8%), «Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Ηλεκτρονικά και Οπτικά Προϊόντα» (10,1%) και «Λοιπός Εξοπλισμός Μεταφορών» (9,2%).

1.4.4. Οι επιπτώσεις στο ΑΕΠ, την απασχόληση και τις συνολικές εισαγωγές βάσει του σεναρίου του Υπουργείου Οικονομικών

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών (έστω Σενάριο 2) οι κρατικές καταναλωτικές δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν κατά περίπου 0,364 δισ. ευρώ, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αναμένεται να μειωθεί κατά περίπου 0,985 δισ. ευρώ

και, τέλος, οι εξαγωγές αναμένεται να μειωθούν κατά περίπου 13,384 δισ. ευρώ⁴. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών, εκτιμούμε ότι θα προκληθεί μία συνολική (άμεση και έμμεση):

- Μείωση του ΑΕΠ κατά περίπου 5,67%, της οποίας η κατανομή ανά εμπόρευμα περιγράφεται στο Διάγραμμα 1.4.2α.
- Μείωση στα επίπεδα της συνολικής απασχόλησης περίπου 5,32%, της οποίας η τομεακή κατανομή περιγράφεται στο Διάγραμμα 1.4.2β.
- Μείωση των συνολικών εισαγωγών περίπου 10,40%, της οποίας η κατανομή ανά εμπόρευμα περιγράφεται στο Διάγραμμα 1.4.2γ.

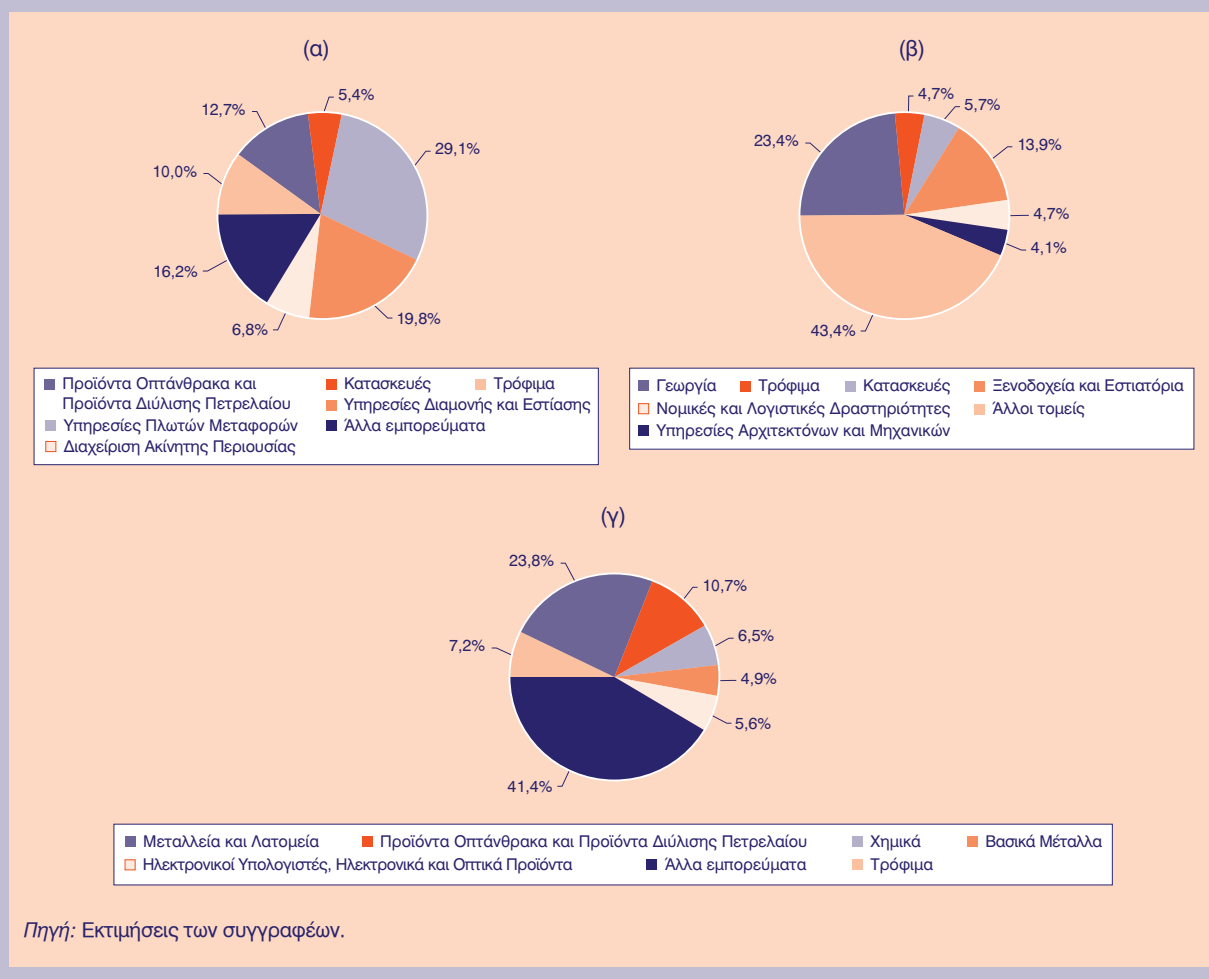
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.4.2

Εκτιμήσεις βάσει του Σεναρίου 2:

(α) ανά εμπόρευμα κατανομή (%) της μείωσης του ΑΕΠ της οικονομίας,

(β) ανά τομέα κατανομή (%) της μείωσης στη συνολική απασχόληση της οικονομίας, και

(γ) ανά εμπόρευμα κατανομή (%) της μείωσης των εισαγωγών της οικονομίας

4. Ministry of Finance (2020), *Stability Programme 2020*, Hellenic Republic, April 2020, Athens.

Όπως προκύπτει, η πλειονότητα των απωλειών στο ΑΕΠ αντιστοιχούν στα εμπορεύματα «Υπηρεσίες Πλωτών Μεταφορών» (29,1%), «Υπηρεσίες Διαμονής και Εστίασης» (19,8%) και «Προϊόντα Οππάνθρακα και Προϊόντα Διύλισης Πετρελαίου» (12,7%), οι σημαντικότερες μειώσεις στα επίπεδα της απασχόλησης αντιστοιχούν στους τομείς «Γεωργία» (23,4%), «Ξενοδοχεία και Εστιατόρια» (13,9%) και «Κατασκευές» (5,7%), ενώ οι σημαντικότερες μειώσεις στις συνολικές εισαγωγές αντιστοιχούν στα «Μεταλλεία και Λατομεία» (23,8%), «Προϊόντα Οππάνθρακα και Προϊόντα Διύλισης Πετρελαίου» (10,7%) και «Τρόφιμα» (7,2%).

1.4.5. Συμπεράσματα

Από την ανάλυση των πολλαπλασιαστικών επιδράσεων του COVID-19 στην ελληνική οικονομία προκύπτει ότι, στη βάση των υποθέσεων των σεναρίων του Υπουργείου Οικονομικών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αυτόνομη ζήτηση, εκτιμούμε μείωση του ΑΕΠ κατά 5,67% και 7,16%, της απασχόλησης κατά 5,32% και 7,20%, και των συνολικών εισαγωγών κατά 10,40% και 15,53%, αντίστοιχα.

Τα αποτελέσματα αυτά είναι σε συμφωνία με τις προηγούμενες αναλύσεις μας, όπου είχαμε επικεντρωθεί στις επιδράσεις της μείωσης των τουριστικών εισπράξεων και της αύξησης των κρατικών δαπανών, στις οποίες αναδείξαμε τις δυνατότητες περιορισμού του εύρους της ύφεσης. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία (tourism ratio) είναι αντίστοιχη των υπολοίπων

χωρών του ευρωπαϊκού Νότου, και όχι πολλαπλάσια, όπως κατά καιρούς γίνεται λόγος από διάφορες εκτιμήσεις (βλέπε σχετικό ειδικό θέμα του παρόντος τεύχους).

Από τις εκτιμήσεις μας προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος της καθίζησης της οικονομίας αναμένεται να προκληθεί από τις αρνητικές επιδράσεις της μείωσης των εξαγωγών, και κυρίως από τους τομείς του τουρισμού και της ναυτιλίας, ενώ οι επιπτώσεις στην εσωτερική ζήτηση αφορούν κυρίως τον τομέα των κατασκευών. Όσον αφορά το εύρος της μείωσης του ΑΕΠ, οι εκτιμήσεις μας είναι πιο κοντά στις προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών που κάνει λόγο για μια ύφεση της τάξης του 5%, ενώ σχετικά με τη μείωση της απασχόλησης και την αύξηση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Αγαθών και Υπηρεσιών τόσο το Υπουργείο όσο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνεται να τα υποεκτιμούν.

Όλα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο σεναρίων για τις κρατικές δαπάνες, τις επενδύσεις και τις εξαγωγές δύνανται να οδηγήσουν και σε αντίστοιχες διαφοροποιήσεις στις επιπτώσεις στο ΑΕΠ, την απασχόληση και τις συνολικές εισαγωγές ανά τομέα (εμπόρευμα), οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας απαιτεί προγραμματισμό και στοχευμένες κλαδικές πολιτικές. Συνεπώς, στη βάση αυτών των πολιτικών, μπορούμε να αισιοδοξούμε ότι η ελληνική οικονομία μπήκε προσωρινά και μόνον σε ύφεση.